

fhm extra

ETT NYHETSREVEJ FRÅN SVENSK FÖRENING FÖR FOLKHÄLSOARBETE • VÅREN 2011

KOMMUNALT INTRESSE VIKTIGASTE TENDEN

LEDARE Är det för mycket stiltje i folkhälsoarbetet? Jag kan se tre tydliga trender. Och min oro gäller helheten!

- På regeringssidan innebär uppdelningen av arbetsuppgifter på Socialdepartementet mellan Göran Hägglund och Maria Larsson att vissa frågor bevakas mindre, andra mera. Vid föreningens möte med Göran Hägglund i februari utlovade han ett glädjande fokus på hälso- och sjukvårdens ansvar för att arbeta främjande och förebyggande. Maria Larsson är en garant för barns och äldres hälsa och att ANDT-frågorna (alkohol, narkotika, dopning och tobak) bevakas, en ny strategi är också på väg.

- Folkhälsoinstitutet har fått upp nya frågor på folkhälsoagendan genom den i november presenterade *Folkhälsopolitisk rapport 2010, Framtidens folkhälsa – allas ansvar*. Under våren kommer 21 underlagsrapporter samt en kortvariant. En nyhet är att vi i fortsättningen kan räkna med att Socialstyrelsen och Folkhälsoinstitutet i högre grad kommer att samordna sin rapportering till Regeringen.

- Det ökande intresset i kommunerna att arbeta med folkhälsofrågor är den tredje och kanske viktigaste trenden. Vi kan mäta det i kommunernas intresse för föreningens politikerutbildningar. Femton kommuner har hört av sig för utbildning i vår och ett antal kommuner förbereder höstens politikerutbildningar med reviderat studiematerial i samverkan med SKL och FHI. Vi har också idéer om samverkan med Folkbildningsförbundet för ett regionalt samarbete och lokala studiecirkel.

Så jag kan sammanfatta: Lite tyst och ingen helhetsbild från Regeringen, framgång för Folkhälsoinstitutet med *Folkhälsopolitisk rapport* och ett spännande intresse från landets kommuner och landsting/regioner för ytterligare insatser för folkhälsan.

Janne Linde, Ordförande SFFF

Inbjudan

Vägval Folkhälsa

– vi tolkar folkhälsopolitiken och spanar efter hinder i folkhälsoarbetet och vägar förbi

Svensk Förening För Folkhälsoarbete (SFFF) inbjuder i samverkan med riksdagen till seminarium. Våra värdar är Henrik Ripa (M) och Gunnar Sandberg (S) från socialutskottet. Medlemmar i SFFF, Forum Folkhälsa och folkhälsointresserade från kommun, landsting, riksdag och frivilligorganisationer hälsas välkomna. I anslutning till seminariet hålls SFFFs årsmöte.

TID: Onsdag den 11 maj kl. 9.30-16.00

PLATS: Förstakammarsalen, Riksdagshuset, Riksgatan 2, Stockholm

PROGRAM

9.30 Kaffe

10.00 Jan Linde hälsar välkommen. Gunnar Sandberg (S) och Henrik Ripa (M) från Socialutskottet inleder.

10.15 Analys av *Folkhälsopolitisk rapport* ur olika perspektiv:

- **Anita Linell**, Folkhälsoinstitutet
– Om *Folkhälsopolitiska rapporten*

- **Mattias Svensson**, redaktör på magasinet *Neo* och aktuell med *Glädjedödarna, en bok om förmynderi* (Timbro 2011)
– Behövs folkhälsopolitiken?

- **Marianne Granath**, SKL – Folkhälsoutmaningar för kommuner och landsting

- **Per-Olof Östergren**, Lunds universitet och SFFF – FHP-rapporten – Forskning och folkhälsoarbete

Förmiddagen avslutas med diskussion där Gunnar Sandberg och Henrik Ripa deltar.

12.00 Lunch

12.45 Henrik Ripa och Gunnar Sandberg inleder.

12.45 forts. Partiernas bild av förutsättningarna för folkhälsoarbetet de närmaste åren med utgångspunkt i den *Folkhälsopolitiska rapporten*. Inbjudna ställer frågor ur sina perspektiv:

- Friskis & Svettis
- IOGT/NTO/Forum för Frivilligt Socialt Arbete
- Fryshuset
- Skandia
- SFFF

14.30 Fika

15.00 ÅRSMÖTE SFFF

ANMÄLAN: Anmälan görs till info@folkhalsoarbete.se eller via vår hemsida www.folkhalsoarbete.se

KOSTNAD: 500 kr inkl. moms. Enkel lunch och kaffe ingår. Avgiften betalas i förskott till Svensk förening för folkhälsoarbete, plusgiro 42 99 44-2. Anmälda som uteblir och inte har ersättare debiteras full avgift.

Frågor besvaras av Jan Linde 0705-886564, jan.linde@folkhalsoarbete.se eller Malin Sturk: 0702-294542, malinsturk@gmail.com

Uppvaktnings av socialministern

■ På morgonen den 22 februari uppvaktade SFFF: s ordförande Jan Linde och v. ordf Magnus Liljegren socialminister Göran Hägglund. En viktig anledning till mötet var att folkhälsofrågorna delats upp inom socialdepartementet och att G.H. nu ansvarar för en väsentlig del av dessa. Under en timme hade vi möjlighet att berätta om SFFF:s verksamhet, ställa frågor om prioriteringar i regeringens folkhälsopolitik och samtala kring folkhälsoarbetets framtid.

En sak är klar, socialministern värdesätter den ideella sektorns arbete, inte minst inom folkhälsoarbetet. Vi fick mycket god respons på våra verksamheter: Folkhälsomagasin, Årets Folkhälsokommun, utbildningen Folkhälsa är politik, och inte minst den unika roll föreningen har som katalysator i folkhälsoarbetet.

Självfallet redogjorde vi för föreningens ekonomiska situation med förkortat verksamhetsbidrag.

Vårt mål för mötet var förstärkelse för vår situation och vår verksamhet samt en fortgående dialog. Vi lämnade mötet med en positiv känsla av att målen infriats och att en lösning är möjlig. /ML

Kultur för livet 2011 i Malmö

■ Kunskap och dialog om forskning och praxis inom området kultur, hälsa och livskvalitet. Sätt kryss i din almanacka för 6-7 oktober 2011!

Program och inbjudan finns inom kort på www.skane.se/kulturochhalsainorden.

Ett friskare Sverige?

■ Vi har hört det förut: "Goda matvanor och fysisk aktivitet är en förutsättning för en god hälsa och betydelsefullt för vårt välbefinnande". Statens folkhälsoinstitut har fått regeringens uppdrag att samordna en uppmärksamhetsvecka kring matvanor och fysisk aktivitet – Ett friskare Sverige – vecka 19, 9–15 maj, 2011. Mer finns att läsa på www.fhi.se/ettfriskaresverige. Frågan är väl bara – räcker det med en vecka i maj?

Folkhälsovetare på Facebook

■ SFFF finns förstås redan på Facebook. Nu finns också den slutna och mycket aktiva gruppen *Folkhälsovetare* för studenter och praktiker inom folkhälsa. Anita Larsson, universitetsadjunkt vid Folkhälsoprogrammet på Mälardalens högskola, berättar:

Jag och en av mina kollegor diskuterade en dag om hur viktigt det är med nätverkande bland folkhälsovetare. Då flera av våra gamla studenter fanns med på Facebook, kom vi på att vi skulle bilda en särskild grupp och där finns nu över 200 folkhälsovetare från hela Sverige. På sidan finns tips om kurser, konferenser och seminarier samt utbyte av erfarenheter.

Där går det att också att starta diskussioner eller lägga ut tips om lediga tjänster.

För att få en bild av vad våra gamla studenter arbetar med efter den folkhälsovetenskapliga utbildningen har jag nu efterlyst detta via den sidan. Ett femtiotal svar har inkommit men jag hoppas på många fler. En sammanställning kommer så småningom att göras och läggas ut på gruppens webbsida. Undersökningen är inte genomförd på ett vetenskapligt sätt och kommer alltså endast att bli en beskrivning av de arbeten som utbildade folkhälsovetare fått efter sin utbildning.

Anita Larsson

Så hittar du "Folkhälsovetare för studenter och praktiker inom folkhälsa" på Facebook:

Sök efter "Folkhälsovetare". Gruppen är slutna – men det är bara att ansöka om medlemskap

Rädda barnen i Sverige!

Enligt Rädda Barnens rapport levde vart tionde svenskt barn i fattigdom 2008.

■ Vart tionde svenskt barn levde i fattigdom 2008, enligt Rädda Barnens rapport, samtidigt som den mest välbärgade tiondelen av befolkningen blivit allt rikare och BNP per capita har stigit under hela 2000-talet.

"Den rikaste tiondelen av Sveriges barnfamiljer har det idag så gott ställt att varje familj skulle kunna försörja drygt tre lika stora familjer", säger Elisabeth Dahlin, Rädda Barnens generalsekreterare.

Stora skillnader i barnfattigdom finns både mellan och inom

kommunerna i Sverige. Hur ser det ut i din kommun? Gå in på Rädda Barnens hemsida och ta del av *Barnfattighedsrapporten 2010* www.rb.se.

Rädda Barnen kräver att regeringen utarbetar en nationell handlingsplan med tydliga kriterier för vilka villkor som ska gälla i kommunerna för att förverkliga alla barns rättigheter i enlighet med Barnkonventionen. Dessutom kräver Rädda Barnen konkreta politiska åtgärder för att förebygga och bekämpa barnfattigdomen. /EJ

Politikerutbildningar

Planerar du utbildning/fortbildning av politiker kring folkhälsa är du välkommen att höra av dig till föreningen genom mail till info@folkhalsoarbete.se. Våra aktiviteter sker i tre steg:

- **Introduktionsdagar** med flera kommuner eller ett helt landsting/region. De bygger på den *Folkhälsopolitiska rapporten* och nya utbildningsmaterialet *Folkhälsa är politik*.

- **Politikerutbildningar i kommunerna**, gärna i samverkan med landstinget/regionen. Föreningen svarar för utbildningen.

- **Studiecirkelverksamhet** i kommuner tillsammans med ett eller flera lokala studieförbundsavdelningar.

Vill du bli politikerutbildare?

Vill du som medlem engagera dig i politikerutbildningen Folkhälsa är politik kan du göra det på två sätt:

- Du kan vara med och "synpunktsläsa" innehållet i utbildningsmaterialet som ges ut under sommaren 2011 i samverkan med FHI och SKL.

- Du kan vara med i ett team av politikerutbildare, som vi kommer att utbilda i början av hösten. Skicka en e-post till jan.linde@folkhalsoarbete.se och berätta om ditt intresse.

”Vi har försökt visa vad det kostar samhället att inte satsa på folkhälsa”

■ Anita Linell är projektledare och har arbetat med *Folkhälsopolitisk rapport (FHPR)* sedan januari 2010. Rapporten granskar åtgärder som genomförts men syftar även framåt och ger rekommendationer till framtida åtgärder. Den lades fram i november 2010.

Anita Linell

Anita har intervjuats på telefon av Carl Gynne.

Hur har FPR arbetats fram?

Det har varit många dialogdagar med kommun och landsting, regionförbund och ideella organisationer. Det är viktigt att FHPR belyser deras utgångspunkter och framtidsanalyser. Metoden har varit heldagar med smågruppssamtal.

Vilka är de tydligaste trenderna/utmaningarna?

Vi har arbetat utifrån de elva målmålen för folkhälsa och samlat dem i tre strategiska områden: *Goda livsvillkor*, *Hälsofrämjande livsmiljöer och levnadsvanor* och frågor rörande *ANDT/spel*. En allvarlig trend inom *Goda livsvillkor* är att 24 procent av gymnasieungdomarna, efter 4 års studier, saknar slutbetyg samt den stora bestående ungdomsarbetslösheten.

Den allvarligaste trenden inom *Hälsofrämjande livsmiljöer och levnadsvanor* är den fortsatt höga andelen fetma och övervikt samt att för få har en tillräckligt hög fysisk aktivitetsnivå. När det gäller *ANDT/spelfrågor* finns det tecken på att narkotika och dopning svagt men konsekvent ökar. Rökningen och alkoholkonsumtionen minskar men alkoholkonsumtionen är fortfarande högre än på 1990-talet.

Vilka förslag på åtgärder driver ni i FPR?

• Att på kommunal nivå bättre än idag följa upp vad som händer med ungdomar som inte når målen i grundskolan. Vi vill se betydligt fler tidiga insatser och kunskapsstöd för denna målgrupp. Kartlägg behoven på grupp-nivå redan i förskolan och jämför

med andra förskolor så att tidiga insatser verkligen får genomslag på det sätt de är menade.

• Vi vill se satsningar på livsmiljöer i människors nära omgivning. Att mer konsekvent planera i översiktsplaner och detaljplaner för uppmuntran till fysiska och psykosociala mötesplatser och livsmiljöer (t. ex. ungdomsmottagningar). I detta ingår även en bättre fysisk planering, drift och underhåll för att förhindra smittspridning (t.ex. urdjuret *Cryptosporidium* i Östersund).

• Bättre kraftsamling kring gemensamma frågor via nya nationella strategier. Det underlättar och förstärker folkhälsoarbetet inom områden som är gemensamma. Ett framgångsrikt exempel på initiativ av regeringen var tobaksstrategin. Andra områden som också skulle fungera väl är skadeprevention, goda matvanor och fysisk aktivitet, som kan involvera både offentligt, privat och ideell sektor. Alla bör se sin roll.

Finns det något i rapporten som ni inte tidigare redovisat?

Ja, vi har för första gången visat på vad det kostar samhället att *inte* satsa på folkhälsa. Vi har gjort beräkningar i produktionsbortfall och vad detta kostar i extra vård, sjukfrånvaro, effektivitetsbortfall etc. Siffran vi kom fram till var ca 120 miljarder kr. Om samhället avstår från tidiga insatser för ungdomsgruppen kan det resultera i mångfaldigt ökade kostnader för försäkringskassa, rättsväsende och socialförsäkringssystem.

Dessutom har vi i rapporten föreslagit regeringen att tillsätta en utredning om styrsystem för tidiga insatser. Ett problem är att de som satsar på tidiga insatser inte alltid är de som gör de stora besparingarna.

Ett sätt att komma runt detta skulle kunna vara att regeringen beviljar anslag till nationella folkhälsofonder, som syftar till att stimulera kommuner, landsting och ideella organisationer till tidiga insatser.

/CG

LÄSTIPS!

Mat för unga idrottare

■ Många ungdomar som tränar mycket har svårt att få till det med maten. Det behövs mycket mat, mat av bra kvalitet och mat vid rätt tidpunkt. Det ska klivas upp tidigt och ätas

frukost före morgonträning, packas ner ett mellanmål som ska ätas på väg mellan skolan och träningen och köpas återhämtningsmål för att ha direkt efter träningen.

I boken *Mat för unga idrottare* skriven av dietisten Karin Magnusson finns tips på detta och mycket mer! Författaren har i många år jobbat med kostutbildning för flera allsvenska fotbollslag, ishockeylandslagen, innebandylandslagen, friidrottare, skidåkare m.m.

Boken är skriven på ett enkelt sätt så den kan läsas av ungdomar från ca 15 år och uppåt, men även föräldrar, tränare och idrottslärare kan ha nytta av den. Boken finns att beställa på: www.karinmagnusson.se

Minnesskrift med sunt förnuft

■ Hälsa för alla-arbete i WHO's Europaregion leddes 1985 - 2000 av en dynamisk norsk regionaldirektör, som nu fått en intresseväckande minnesskrift. Jo Eirik Asvall's *Memorial Guide* belyser Hälsa för alla-processen under denna tid, som till exempel Ottawakonferensen 1986 om *Health Promotion*, vars Charter fortfarande ligger till grund för det hälsofrämjande arbetet. Framgångsreceptet som nämns gäller fortfarande: gå från vision till aktivitet, påverka system, bygg upp momentum för förändring och led utvecklingen genom goda exempel!

/PO Peterson

VAD GÖR NI?

Nätverket Kultur och Hälsa behöver goda exempel!

■ Riksdagens nätverk för Kultur och Hälsa är en tvärpolitisk arbetsgrupp som tillsammans med experter från olika samhällssektorer träffas löpande för att lyfta dessa frågor på den politiska

dagordningen. Ordförande är Anne Marie Brodén, Hallands län, och vice ordförande Maria Lundqvist-Brömster, Västerbottens län.

Nätverket behöver mer information från er som arbetar

med Kultur och Hälsa runt om i landet för att kunna visa fram goda exempel.

Beskriv vad ni gör, hur processen har varit och vad som hänt sedan starten? Framgångsfaktorer och problem?

Vilka lärdomar har ni dragit? Skicka in era texter så vi får ta del av ert viktiga och inspirerande arbete! Hela brevet från riksdagens Kultur och Hälsa-grupp finns på www.umea.se/nordisksamverkan.

▶ Maila era texter till eleanor.bodel@umea.se

Ett socialt hållbart Malmö

■ Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö ska under knappt två år arbeta fram förslag till strategier för ett att minska skillnader i hälsa i Malmö.

Utgångspunkt är rapporten *Closing the Gap in a Generation* och den kommission för sociala bestämningsfaktorer som professor Michael Marmot lett. Han leder nu arbetet *The European Review of Social Determinants and the Health Divide* för WHO Europa med 53 länder. Gruppen med världsledande forskare höll sitt andra möte i Malmö i mars.

Malmökommissionen är oberoende och arbetar på uppdrag av kommunstyrelsen i Malmö stad. Hösten 2012 presenteras en slutrapport med förslag på genomförbara strategier. Malmö är världsledande på hållbar stadsut-

På bilden möts Malmökommissionäerna och Marmotgruppen.

veckling ur ett ekologiskt miljöperspektiv, men toppar inte listor sett ur ett socialt hållbarhetsperspektiv. Den långsiktiga ambitionen är ett hållbart Malmö ur alla aspekter. Arbetet, som leds

av 14 kommissionärer, går att följa på www.malmo.se/kommission.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) planerar att starta ett nätverk kring intentionerna i Marmot-

kommissionen och har fört diskussioner med representanter för några kommuner, landsting och regioner. Samarbetet ingår som del av SKL:s prioriterade fråga "Jämlig hälsa och välfärd". /AB

Vad är det i flaskan?

Alkoholhaltiga drycker är de enda inom EU som inte behöver ha innehållsdeklaration och näringsinnehåll tryckt på förpackningen. I tider där många jagar kalorier och är kritiska till vad de stoppar i sig skulle en märkning av alkoholhaltiga drycker kunna bidra till en minskad alkoholkonsumtion.

Det hävdar i alla fall eurocare, ett nätverk för frivilligorganisationer inom alkoholprevention. Läs mer på www.eurocare.org

Folkhälso-stämman 2012

Folkhälsoinstitutet återupptar idén med Folkhälsostämman. De minnesgodna har i färskt minne de nationella folkhälsokonferenser som föreningen drev under 1990-talet och som sedan togs över av Forum Folkhälsa och FHI.

Sedan flytten till Östersund har det inte varit någon Folkhälsostämman, men nu planeras en till Stockholm 23-25 april 2012.

Kostnader för ojämlik hälsa

Är du intresserad av kostnaderna för ojämlikhet i hälsa i Västra Götaland så kan du fördjupa dig i en ny rapport som kom ut i januari i år. Kostnaden beräknas försiktigt till ett produktionsbortfall på 2,2 miljarder och en förlust i hälsa motsvarande 13,9 miljarder. Alltså mera än 16 miljarder. Rapporten finns på www.vgregion.se/folkhalsa och kan beställas via goran.henriksson@vgregion.se.

TIPS: Hur funkar hjärnans belöningssystem?

Den 13-15 juni hålls en kurs med alkohol och narkotika i fokus: narkotikapolitiken, nya narkotika och hur hjärnans belöningssystem fungerar. Kursen arrangeras av Wendelsbergs folkhögskola, CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikafrågor) och SLAN (Sveriges landsråd för alkohol- och narkotikafrågor). Läs mer och anmäl på www.can.se/utbildningar.

Hej!

Vi är många som arbetar med folkhälsa!

...men ibland känner man sig lite ensam på sin post. Därför är det smart att vara med i Svensk förening för folkhälsoarbete. Här är vi nästan 1700 personer som alla på ena eller andra viset är engagerade i folkhälsofrågor. Du träffar andra som pluggar eller jobbar med samma sak. Du får möjlighet att gå på specialseminarier och utbildningar. Du får vara med och påverka politiskt vid träffar med politikens företrädare på alla plan. 100 kr/år om du studerar, 200 kr/år om du jobbar. Lite pengar, mycket nytta och nöje. Välkommen!

www.folkhalsoarbete.se/medlem

Här är styrelsen för Svensk förening för folkhälsoarbete

Ordförande **Jan Linde** (jan.linde@folkhalsoarbete.se)
vice ordförande **Magnus Liljegren** (m.liljegrenmail@gmail.com)
sekreterare **Anna Balkfors** (anna.balkfors@malmo.se)
kassör **Carl Gynne** (carl.gynne@vasteras.se)
Eva Flodström (eva.flodstrom@gmail.com)
Eleanor Bodel (eleanor.bodel@umea.se)

webbredaktör **Malin Sturk** (malinsturk@gmail.com)
Per-Olof Östergren (per-olof.ostergren@med.lu.se)
Eva Järliden (eva.jarliden@orebro.se)
Adjungerad till styrelsen: **Marianne Enge Swartz**,
redaktör Folkhälsomagasinet (mes@comhem.se).
www.folkhalsoarbete.se

